

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania A. P.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o prawo do emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 29 września 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...)

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 września 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania A. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L. o prawo do emerytury – zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 21 kwietnia 2015 r. i oddalił odwołanie A. P. od decyzji organu rentowego z dnia 7 maja 2014 r., odmawiającej odwołującemu się przyznania prawa do emerytury, ponieważ nie udowodnił on przypadającego do dnia 1 stycznia 1999 r. piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) wskazano, że „istnieje potrzeba dokonania prawidłowej wykładni przepisów

art. 32 ust 1 i 4 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, a w szczególności pojęcia „prace przy spawaniu zawartego w pkt 12 działu XIV wykazu A rozporządzenia. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Mając na uwadze powyższe rozważenia wymaga, czy „określenie prace przy spawaniu” należy rozumieć zwięźajaco i przyjmować, że szczególne warunki przy spawaniu dotyczą jedynie spawacza, która to interpretacja pozbawia ubezpieczonego prawa do ubiegania się o emeryturę w związku z zatrudnieniem w specjalnych warunkach. Każdy pracujący w tych warunkach, określonych jako szkodliwe, powinien być traktowany podobnie, a nie tylko osoba, której nazwa stanowiska pracy odpowiada opisowi zawartemu w wykazie. Określenie stanowiska pracy powinno powodować konieczność badania warunków wykonywania pracy pod kątem spełnienia wymogów ustawowych, a nie ograniczania się do tworzenia zamkniętego wykazu uprawnionych profesji. W zarządzeniu Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego nr 3 z dnia 30 marca 1985 roku w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz. MHIP nr 1-3) uznano za wykonujących pracę w warunkach szczególnych pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych w wydziałach spawalniczych. Powyższe może prowadzić do wniosku, że intencją ustawodawcy nie było zawężenie kręgów pracowników jedynie do spawaczy, lecz objęcie także innych pracowników, którzy z uwagi na uwarunkowania technologiczne mogą być traktowani jako pracownicy pracujący przy spawaniu”.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; ewentualnie – o oddalenie skargi kasacyjnej, zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych. W odpowiedzi nie zawarto odrębnego wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w zakresie trybu tzw. „przedsądu” określonego w art. 398⁹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie rozpatrywanej skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało oparte na przyczynie przyjęcia skargi określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał, że istnieje potrzeba wykładni wskazanych w uzasadnieniu wniosku przepisów prawnych w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7,

s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Odnosząc przedstawione założenia interpretacyjne do niniejszej sprawy należy stwierdzić, że autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawiła przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. określonej jako potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w swojej konstrukcji stanowi tylko sygnalizację jakiegoś problemu; brakuje w takim ujęciu zacytowanej wyżej kwestii przedstawienia odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wskazywałaby na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Uzasadnienie wniosku nie uwzględnia w ogóle w swojej konstrukcji tego, że sygnalizowana przez autorkę skargi kwestia była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego został wyrażony pogląd, że

zawarte w wykazie A, dziale XIV, poz. 12 rozporządzenia określenie „prace przy spawaniu” obejmuje wyłącznie prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, a więc czynności związane ze spawaniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 79). W wyroku z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426, Sąd Najwyższy stwierdził, że prace ślusarskie polegające na przygotowaniu materiałów do spawania nie mogą być uznane za pracę „przy spawaniu”, jeśli w toku tych czynności przygotowawczych nie były wykonywane prace spawalnicze. To bowiem praca przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym uznana została za pracę o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, a nie jakakolwiek inna praca składająca się - obok pracy spawalniczej - na ostateczny rezultat całego procesu produkcyjnego. Do czynności związanych ze spawaniem nie należą prace ślusarskie, montażowe i malarskie, jeżeli nie są objęte procesem spawania, a co najwyżej stanowią etap przygotowania do tego procesu lub obejmują czynności wykończeniowe po jego zakończeniu. Tylko taka wykładnia pozostaje w zgodzie z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia uznających za pracę w szczególnych warunkach wyłącznie zatrudnienie przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stale świadczenie pracy w warunkach narażających na szybszą utratę zdolności do zarabkowania wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2011 r., II UK 106/11, LEX nr 1130389 i orzecznictwo tam powołane).

Stanowisko zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w [X] zasadza się na analizach interpretacyjnych określonych przepisów prawa ubezpieczeń społecznych przedstawionych – w zakresie omawianej kwestii – przez Sąd Najwyższy w powołanych wyżej orzeczeniach. Sąd Apelacyjny ustalił, że odwołujący się nie zajmował się bezpośrednio spawaniem – przygotowywał

materiał do wstępnego spawania, układał elementy stalowe w odpowiedniej formie, albo przyrządzie. Prace te miały charakter prac ślusarskich, montażowych i nie były objęte procesem spawania, a stanowiły jedynie etap przygotowawczy do tego procesu. Odwołujący się wykonywał czynności w pobliżu stanowiska spawacza, przytrzymując mu elementy, które były spawane przez spawacza, był jego pomocnikiem i jedynie te czynności były bezpośrednio związane z procesem spawania. Do odwołującego się należały też prace wykończeniowe po spawaniu gazowym w postaci szlifowania elektryczną szlifierką. Takie same prace wykonywał na spawalni i krawalni. Odwołujący się na stanowisku ślusarza wykonywał prace polegające na pomocy spawaczowi, lecz nie wszystkie te prace były bezpośrednio związane z procesem spawania. W szczególności nie należą do tego procesu przygotowanie elementów do spawania, układanie ich na przyrządach, w formach, które to czynności należały do jego podstawowych obowiązków. Nie ma podstaw do przyjęcia, że odwołujący się w spornym okresie wykonywał prace przy spawaniu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na określonym stanowisku pracy. W konsekwencji Sąd drugiej instancji uznał, że odwołujący się nie wykazał piętnastoletniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, a zatem nie nabywa prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.